

Nakon prethodnog istraživanja koje je sproveo NVO CRTA u kojem je otkriveno da je Republika Srbija obezbedila državnu pomoć javnim preduzećima Rudarski basen Kolubara i Termoelektrana Kolubara B, CRTA je sproveo istraživanje o državnoj pomoći obezbeđenoj za Privredno društvo Termoelektrane i kopovi Kostolac (TE-KO Kostolac). Ova kompanija posluje u okviru Elektroprivrede Srbije (EPS) a pored termoelektrane takođe obuhvata rudnike uglja.

Ulaskom u Energetsku zajednicu jugoistočne Evrope 2005. godine (ECSEE) i potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom 2008. godine, Republika Srbija se obavezala da usvoji i sprovede zakone EU koji se odnose na konkurenciju i državnu pomoć. Ova pitanja su regulisana članovima 18. i 19. Ugovora o osnivanju Energetske zajednice i Članom 73. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica sa jedne strane i Republike Srbije sa druge strane. Ovi propisi zabranjuju državnu pomoć koja narušava ili preti da poremeti konkurenciju favorizovanjem i/ili davanjem prednosti određenim preduzećima ili energetskim resursima.

Energetska zajednica jugoistočne Evrope je osnovana u julu 2006. godine nakon ratifikacije Ugovora o osnivanju Energetske zajednice između EU i zemalja jugoistočne Evrope koji je potpisan u oktobru 2005. Njegovi glavni ciljevi su uspostavljanje stabilnog regulatornog i tržišnog okvira i obezbeđivanje efikasnog snabdevanja energijom, kao preduslova neophodnih za ekonomski razvoj i socijalnu stabilnost svake zemlje. Osnivanjem Zajednice, države članice su takođe nameravale da doprinesu razvoju alternativnih ruta snabdevanja električnom energijom i gasom, unapređenju životne sredine, kao i promovisanju energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije.

Istraživanje je fokusirano na ispitivanje svih oblika državne pomoći pruženoj Privrednom društvu Termoelektrane i kopovi Kostolac (TE-KO Kostolac) u periodu od 2006. godine do današnjeg dana, uključujući pomoć iz državnih i lokalnih budžeta, kao i iz drugih vladinih fondova i agencija.

Istraživanjem je obuhvaćen širok spektar državne pomoći, kao što su državne garancije za zajmove, direktna dodela bespovratnih sredstava, poreske olakšice, subvencije, krediti, eksproprijacija, prenos zemljišta, itd., prosleđene TE-KO Kostolac kao krajnjem korisniku. Metodologija korišćena u ovom istraživanju je obuhvatala analizu sadržaja relevantne dokumentacije, medijske arhive, kao i formalna pitanja i zvanične zahteve za pristup informacijama od javnog značaja (Zahtevi za slobodan pristup informacijama - FOI zahtevi) upućene Vladi Republike Srbije, Ministarstvu za energetiku, razvoj i zaštitu životne sredine, Elektroprivredi Srbije, i Privrednom društvu Termoelektrane i kopovi Kostolac.

Rezultati istraživanja

U svojoj potrazi za informacijama o tome da li je državna pomoć pružena TE-KO Kostolac, istraživački tim je poslao zahtev EPS-u, javnom preduzeću u okviru kojeg TE-KO Kostolac posluje. Iz EPS-a je odgovoreno da ne poseduju nikakve informacije u tom pogledu i uputili su istraživački tim na TE-KO Kostolac.

“U skladu sa članovima 5. i 19. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, obaveštavamo vas da su tražene informacije pod ingerencijom TE-KO Kostolac”. U odgovoru na

zahtev za slobodan pristup informacijama (FOI zahtev) upućen TE -KO Kostolac, CRTA je dobio zvaničan odgovor u kojem se navodi da nikakva državna pomoć nije pružena ovoj kompaniji u periodu od 2006. do sada. Međutim, iz TE-KO Kostolac je takođe potvrđeno da je ugovor o kreditu potpisan za realizaciju Faze I projekta Kostolac B za sanaciju postojećih termoelektrana, i da su predviđeni dalji kreditni zajmovi za realizaciju Faze II projekta Kostolac B za izgradnju novog bloka, B3: “26. decembra 2012. godine, Republika Srbija je zaključila ugovor o kreditu sa kineskom Export-Import bankom (u daljem tekstu Eksim banka) za realizaciju Faze I projekta Kostolac B, dok Državni budžet Srbije za 2014. godinu predviđa još jedan kredit od kineske Export-Import banke (Eksim banka) za realizaciju Faze II projekta Kostolac B .

Pošto istraživanje od strane CRTA dokazuje da je postojala državna pomoć ovoj kompaniji, odgovor iz TE-KO Kostolac bi se mogao tumačiti ili kao nedostatak razumevanja značenja termina državna pomoć ili kao pokušaj da se izazove pogrešan zaključak.

Iz TE-KO Kostolac su takođe odgovorili da je ugovor zaključen sa Fondom za zaštitu životne sredine, ali nikada nije realizovan zbog ukidanja Fonda:

“9. septembra 2011. godine, Sporazum o sufinansiranju projekta “Biološka rekultivacija pepela i šljake korišćenjem moderne tehnologije Terracottem” zaključen je između Fonda za zaštitu životne sredine grada Beograda i javnog preduzeća Termoelektrane i kopovi Kostolac. Bespovratna sredstva u iznosu od 20.000.000,00 dinara (198,000 evra, po kursu od 101,28 dinara za jedan evro na snazi 9. septembra 2011) odobrena su za sufinansiranje projekta “Biološka rekultivacija pepela i šljake korišćenjem moderne tehnologije Terracottem” koji nije realizovan, jer je Fond za zaštitu životne sredine iz Beograda prestao da postoji”- odgovor TE-KO Kostolac. 18. marta 2014. godine, CRTA je poslao još jedan zahtev za slobodan pristup informacijama (FOI zahtev) Vladi Srbije kako bi se povratio ugovor o kreditu zaključen sa kineskom bankom Eksim za realizaciju Faze I projekta Kostolac B . CRTA nije dobio nikakav odgovor. Pošto CRTA nije dobio nikakav odgovor od Kancelarije za odnose sa medijima Vlade Srbije i nakon isteka roka od 15 dana, organizacija je podnela žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti 8.

marta 2014. godine.

Iako CRTA nije dobio Ugovor o zajmu za realizaciju Faze I projekta Kostolac B, koji je potpisan sa kineskom Eksim bankom, organizacija je uspela da dođe do Zakona o ratifikaciji Ugovora o zajmu za povlašćenog kupca za prvu fazu paketa projekata Termoelektrane Kostolac B između Vlade Republike Srbije kao zajmoprimca i kineske Export – Import banke (Eksim banka) kao zajmodavca. Sadržaj ovog Akta je sažet u izveštaju ispod.

Nakon dobijanja relevantnih dokumenata i informacija, ovo istraživanje je pokazalo da je nekoliko vidova državne pomoći pruženo TE-KO Kostolac od 2006. godine, kao i da je Republika Srbija sprovodila ove mere pružanja pomoći na sledeće načine:

Potpisivanjem ugovora između Vlade Republike Srbije i kineske Eksim banke 29. decembra 2011. godine, u iznosu od 334,63 miliona američkih dolara, predviđenog za rekonstrukciju blokova B1 i B2 u TE-KO Kostolac, izgradnju sistema za desumporizaciju, izgradnju pristaništa na Dunavu i izgradnju železničke infrastrukture. U ovom ugovoru, Republika Srbija je zajmoprimac, odgovoran za vraćanje iznosa kredita, dok je TE-KO Kostolac imenovan kao krajnji korisnik sredstava;

U Državnom budžetu za 2014. godinu, rezervisana su sredstva u svrhu garancije za kredit za drugu fazu projekta Kostolac B u iznosu od 715.6 miliona američkih dolara, predviđena za izgradnju trećeg bloka termoelektrane Kostolac B i proširenje površinskog kopa Drmno; III. Potencijalnim oslobođenjem od poreza i troškova carine za projekte saobraćajne infrastrukture u okviru prve faze projekta Kostolac B.

I Potpisivanje Ugovora o kreditu (Prva faza projekta Kostolac B)

U članku "Potpisan Ugovor o kineskom kreditu za TE-KO Kostolac5", u izdanju dnevnog lista Politika 29. decembra 2011. Godine, navedeno je da je ugovor za prvu fazu projekta za revitalizaciju termoelektrane Kostolac B, u ukupnom iznosu od 334,63 miliona američkih dolara, potpisan između kineskih i srpskih predstavnika. Prva faza projekta predvidela je rekonstrukciju postojećih blokova B1 i B2 u termoelektrani Kostolac (u vrednosti od 176.31 miliona američkih dolara), izgradnju sistema za desumporizaciju (u vrednosti od 130.5 miliona američkih dolara), izgradnju pristaništa na Dunavu (u vrednosti od 15.86 miliona američkih dolara) i izgradnju železničke infrastrukture (u vrednosti od 21,96 miliona američkih dolara).

"Kao što je navedeno na potpisivanju, 85 odsto vrednosti projekta (293 miliona američkih dolara) biće finansirano iz kredita Eksim banke pod preferencijalnim uslovima. Rok kredita će biti petnaest godina, uključujući grejs period od pet godina, kamatna stopa će biti tri odsto godišnje, a rok otplate deset godina", izveštavala je Politika.

Prema Zakonu o ratifikaciji Ugovora o zajmu za povlašćenog kupca za prvu fazu paketa

projekata "Projekti Termoelektrana Kostolac B" između Vlade Srbije kao zajmoprimca i Eksim banke kao zajmodavca, država je preuzela otplatu kredita za TE-KO Kostolac, krajnjeg korisnika pozajmljenih sredstava. Prema ovom zakonu, Vlada Republike Srbije, kao zajmoprimac, dužna je da vrati Eksim banci, kao zajmodavcu, čitav povučen i neplaćen iznos glavnice kredita, celokupan iznos obračunate kamate i sve ostale obaveze zajmoprimca, koje se otplaćuju u skladu sa uslovima ugovora. Ovaj zakon takođe definiše javno preduzeće Elektroprivreda Srbije (EPS) kao naručioca i TE-KO Kostolac kao krajnjeg korisnika. Član 3. Državnog budžeta za 2012. godinu potvrđuje da će Republika Srbija izdvojiti 293 miliona američkih dolara kao garanciju za kinesku Export-Import banku (Eksim banka) za revitalizaciju TE-KO Kostolac.

II Obezbeđivanje kreditnih garancija (Druga faza projekta Kostolac B)

Kada je kredit za drugu fazu projekta Kostolac B u pitanju, Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine je objavilo obaveštenje da je 20. novembra 2013. godine Ministarstvo potpisalo ugovor za izgradnju trećeg bloka termoelektrane Kostolac B, ukupnog kapaciteta 350 MW, i za proširenje površinskog kopa Drmno (u okviru TE-KO Kostolac) sa kineskom korporacijom CMEC (*Kineska inženjerska masinska korporacija*).

"Ukupna vrednost druge faze paketa projekata koji treba da se realizuju u saradnji sa kineskim partnerima je 715 miliona američkih dolara, a sredstva za njihovu realizaciju će biti obezbeđena kroz preferencijalni kredit, sa garancijom od Vlade Srbije, " objavilo je Ministarstvo na svom sajtu.

Druga faza paketa projekata Kostolac obuhvata dva velika projekta - izgradnju novog bloka B3, ukupnog kapaciteta 350 MW u TE-KO Kostolac B, i proširenje kapaciteta površinskog kopa Drmno za proizvodnju 12 miliona tona uglja godišnje.

Druga faza paketa projekata treba da se finansira kroz novi kredit od kineske Eksim banke u iznosu od 609 miliona američkih dolara pod povlašćenim uslovima, kao deo finansijskog paketa od strane kineske vlade za 16 zemalja centralne i istočne Evrope.

Iako Narodna skupština Republike Srbije još nije glasala za ovaj kredit, zvanično je objavljeno da će garancije biti odobrene. Kao dokaz za tu izjavu, Državni budžet za 2014. godinu predviđa garancije za ovaj kredit.

Član 3. Državnog budžeta za 2014. godinu ovlašćuje Republiku Srbiju da izda dve garancije za TE-KO Kostolac. Prva garancija je za iznos od 107 miliona američkih dolara, za neimenovane komercijalne banke. Državni budžet za 2014. godinu propisuje da će garancije biti obezbeđene za učešće u drugoj fazi paketa projekata TE-KO Kostolac (izgradnja nove elektrane na kopu Drmno - Kostolac B, Faza II i proširenje rudnika.

Pored ove, biće obezbeđena još jedna garancija za TE-KO Kostolac. Član 3, Stav B (projektni

i programski zajmovi) Državnog budžeta za 2014. godinu definiše da će garancija biti obezbeđena kineskoj Export banci (Eksim banka) u iznosu od 608.260,000 američkih dolara za realizaciju druge faze paketa projekata TE-KO Kostolac (izgradnja nove elektrane na kopu Drmno i proširenje rudnika).

III Potencijalno oslobađanje od plaćanja poreza i carina

Među različitim tipovima direktne ili indirektno pomoći, oslobađanje od carina i PDV-a se takođe smatra vrstom državne pomoći. U ovom slučaju, pomoć države se odnosi na saobraćajnu infrastrukturu izgrađenu na osnovu Sporazuma o ekonomskoj i tehničkoj saradnji u oblasti infrastrukture između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine

Zakon o ratifikaciji Aneksa 2 Sporazuma o ekonomskoj i tehničkoj saradnji u oblasti infrastrukture između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine glasi: "Uvoz i nabavka dobara i usluga za realizaciju projekata saobraćajne infrastrukture, uključujući izvršenje sporazuma, ugovora, programa i projekata razvijenih u skladu sa Članom 4 Sporazuma, ne podleže plaćanju carine i poreza na dodatu vrednost (PDV) na teritoriji Republike Srbije, u pogledu izvršenja takvih sporazuma, ugovora, programa i projekata od strane izvođača".

Sporazum o realizaciji Faze I paketa projekata - revitalizacija TE-KO Kostolac B, ukupne vrednosti 334,63 miliona američkih dolara, potpisan je u skladu sa Sporazumom o strateškom partnerstvu i Sporazumom o saradnji u oblasti infrastrukture između Kine i Srbije (avgust 2009). Prva faza projekta Kostolac B predviđa i izgradnju objekata saobraćajne infrastrukture - pristanište na Dunavu i železničku infrastrukturu. Shodno tome, Aneks 2 Sporazuma o ekonomskoj i tehničkoj saradnji u oblasti infrastrukture između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine se može primeniti na objekte saobraćajne infrastrukture koji će biti izgrađeni u okviru prve faze projekta Kostolac B, što je takođe oblik državne pomoći Privrednom društvu TE-KO Kostolac.

Prema informacijama i dokumentima dobijenim u okviru ovog istraživanja, može se zaključiti da je Republika Srbija obezbedila pomoć TE-KO Kostolac na nekoliko načina od 2006. godine i planira da pruži dodatnu pomoć putem odobravanja kreditnih garancija u Narodnoj skupštini za izgradnju bloka Kostolac B3.

1. Potpisivanje Ugovora o zajmu za povlašćenog kupca za fazu I projekta Kostolac B Elektrana između Vlade Republike Srbije kao zajmoprimca i kineske Export - Import banke (Eksim banka) kao zajmodavca za iznos od 293 miliona američkih dolara. Ukupna vrednost projekta u ovoj fazi je 334,63 miliona američkih dolara, dok će 85 odsto od vrednosti - 293 miliona američkih dolara - biti finansirano od strane kineske Eksim banke. Prema

sporazumu koji je potpisan sa Eksim bankom, Vlada Srbije je odgovorna za otplatu kredita i kamate, dok je TE-KO Kostolac definisan kao krajnji korisnik.

Potpisivanje Sporazuma za izgradnju trećeg bloka TE-KO Kostolac B kapaciteta 350 MW i proširenje površinskog kopa Drmno (u okviru TE-KO Kostolac) u iznosu od 715,6 miliona američkih dolara. Vlada Srbije je izdvojila 715.206.000 američkih dolara u okviru Državnog budžeta za 2014. godinu za kreditnu garanciju za TE-KO Kostolac.

Moguće oslobađanje od PDV-a i carina za uvoz i nabavku dobara i usluga za realizaciju projekata saobraćajne infrastrukture u prvoj fazi projekta Kostolac B. Ukupna vrednost dva infrastrukturna projekta je 37,82 miliona američkih dolara (izgradnja pristaništa na Dunavu u vrednosti od 15,86 miliona američkih dolara i izgradnja železničke infrastrukture u vrednosti od 21,96 miliona američkih dolara).

Izvor: Crta.rs, engleska verzija izvestaja preuzeta sa Bankwatch sajta